

ภาคผนวก

กรณีศึกษาผู้นำเกษตรกรในแต่ละกลุ่มตามทักษะการเรียนรู้

กลุ่ม 1 เกษตรกรที่มีทักษะการเรียนรู้เร็ว

1. นายวิเชียร แซ่ท้าว

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงถ้ำเวียงแก อ.สองแคว จ.น่าน

อายุ: 54 ปี ชาติพันธุ์: ม้ง

นับถือศาสนา: พุทธ การศึกษา: ชั้นประถมศึกษาชั้น 6

ความเชี่ยวชาญ: การปลูกพืชแบบประณีต (มะเขือเทศโทมัส พริกหวานในโรงเรือน)

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: 900 - 1,100 เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน:

“การทำงานในโรงเรือนแตกต่างจากคนอื่น เป็นงานที่ต้องทำทุกวัน แต่ไม่เหน็ดเหนื่อยมาก ค่อยๆทำไป ต้องคอยเปิดปิดระบบน้ำ แล้วก็ไม่ได้ทำอะไรต่อ เดินดูความเรียบร้อยเท่านั้น”

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์ (โทร my cat) และเฟสบุ๊ก

ประสบการณ์ด้านเกษตร: เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530

ตำแหน่ง/ บทบาทในชุมชน: -

เกียรติบัตร รางวัล: -

ครอบครัวและความเป็นมา:

พื้นฐานครอบครัวพ่อแม่ปลูกข้าวไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่งงานตอนที่อายุ 20 ปี หลังแต่งงานช่วง 2-3 ปีแรกจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รายได้ไม่ดี ผลผลิตน้อย หลังจากนั้นก็มาปลูกกะหล่ำปลี จากนั้นได้ไปทำงานที่ต่างประเทศ มาจนถึงปัจจุบัน ครอบครัวมีรายได้หลักจากกะหล่ำปลี เคยเปลี่ยนไปปลูกผักอื่นๆ 4 ปี แต่เมื่อเทียบกันแล้วรายได้สู้ปลูกกะหล่ำปลีไม่ได้ พืชที่เคยปลูก เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขิง ผักกาดขาวปลี

ประสบการณ์:

- การปลูกพืชในโรงเรือน ประเทศอิสราเอล ปี 2543
- ขิง รายได้ดีกว่าพืชชนิดอื่นๆ ข้อเสีย คือ ต้องขุดเอาเหง้าขึ้นมาให้หมด และต้องเปลี่ยนพื้นที่ จึงไม่ได้ปลูกขิงต่อ เพราะไม่มีพื้นที่หมุนเวียน
- มะเขือเทศโทมัส ประสบการณ์ 2 ปี หยุดปลูกเพราะมีปัญหาเรื่องสีผลผลิตไม่สด เพราะอากาศเย็น รวมทั้งน้ำไม่เพียงพอเพราะใช้ปลูกพืชอื่นๆ และต้องใช้น้ำร่วมกับชาวบ้านที่ปลูกกะหล่ำปลี
- พริกหวาน ประสบการณ์ 6 ปี

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

หลังจากกลับมาจากต่างประเทศมาทำอาชีพเกษตรกรปลูกกะหล่ำปลีและขิง กระทั่งมีโอกาสได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงถ้าเวียงแกกและสนใจการปลูกพริกหวาน จากนั้นมีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูสภาพพื้นที่ปลูกแล้วพาไปดูงานที่ชุมชนสถาน เมื่อไปเห็นสภาพพื้นที่ซึ่งคล้ายกับพื้นที่เกษตรของตนเองจึงคิดว่าน่าจะทำได้เช่นกันจึงสมัครเข้าร่วมโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน โดยเริ่มต้นสร้างโรงเรือน 3 แปลง

องค์ความรู้: การปลูกมะเขือเทศโทมัส พริกหวาน

- การปลูกมะเขือเทศโทมัส ต้องดูสภาพพื้นที่ ความสูง ถ้าสภาพอากาศเย็นเกินไป มีผลต่อสีผลมะเขือเทศจะสีเหลืองไม่เป็นสีแดง จึงมะเขือเทศไม่เหมาะปลูกในสภาพอากาศเย็นจัด ถ้าอากาศร้อนผลจะสีแดงเข้ม ความสูงที่เหมาะสมประมาณ 900 เมตร เช่น ที่ปางแก สังเกตจากขนาดผลของพื้นที่นี้ลูกจะใหญ่ แต่สีไม่สด ตอนขายจะมีปัญหาเรื่องสีตลอด
- การปลูกพริกหวานในถังพลาสติกสีดำ เจาะรูด้านข้าง ให้ผลผลิตใกล้เคียงกันกับการปลูกในถังพลาสติกสีขาว แต่รูปแบบนี้จะมีดูแลจัดการง่ายขึ้น เมื่อใส่น้ำแล้วไม่ลำบาก
- ต้นทุนสูงขึ้น ใช้ถึงราคา 15 บาท อายุใช้งาน 4-5 ปี ส่วนถังขาวจะราคา 2 บาทใช้ได้ 1 ปี
- ข้อดีของถังสีดำ จากการสังเกต พบว่ารากบริเวณรอบๆ จะถึงจะสีขาว มีรากเยอะ และไม่อมความร้อน ส่วนถังปลูกสีขาวรากจะเป็นสีเหลือง และป้องกันแมลงใต้ดิน ลำต้นอ้วนกว่า ซึ่งวิธีนี้เรียนรู้มาจากระบบโรงเรือนปลูกผักที่อิสราเอล
- จากประสบการณ์ 5-6 ปี พริกหวานให้ผลผลิตที่สูง 18-20 ต้นต่อปี ต่อ 1 รอบการผลิต ปลูกพร้อมกัน 2 โรงเรือน
- เทคโนโลยีที่เรียนรู้จากอิสราเอล อิสราเอลและนำมาปรับใช้ ได้แก่
  - สภาพอากาศที่เย็นจัด ต้นพริกหวานจะเจริญเติบโตช้า ไม่แตกยอด ทำให้ต้องเว้นการปลูกในช่วงฤดูหนาว ส่งผลให้ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวช้าและสั้นลง
  - การเปิดฝ้ายาง เปิดในช่วงเดือน เมษายน พฤษภาคม และมีมิถุนายน เพื่อควบคุมอุณหภูมิในโรงเรือนให้ร้อนมากที่สุด เพราะทราบแล้วว่าต้นพริกหวานชอบอากาศร้อนโดยเฉพาะช่วงบ่าย
  - โครงสร้างโรงเรือนจากไม้เนื้อแข็ง (ไม้ก่อ) สามารถใช้งานได้ถึง 5-8 ปี เพียงแต่ต้องเปลี่ยนแค่พลาสติกด้านบน ตามระยะการใช้งานโดยทั่วไปประมาณ 2 ปี
  - ขนาดโรงเรือน สูง 4 เมตร ยาว 45 เมตร ใช้งบประมาณ 200,000 บาท สามารถปลูกพริกหวานได้ 220 ต้น
  - พื้นที่โรงเรือนที่มีความลาดชัน การจัดการแถวปลูกจำปลูกพริกหวานสีแดง ซึ่งมีลำต้นสูงจะปลูกไว้ด้านล่างสุด เพื่อไม่ให้บังแดด โดยดูทิศทางแสงให้ได้รับแสงแดดเต็มวัน
  - พริกหวานสีแดงใช้สายพันธุ์บาสีเรีย (ต้นสูง) สีเขียวพันธุ์มูหลาน (ต้นเตี้ย) สีเหลืองใช้พันธุ์ฮันนี่สไปเดอร์ (ต้นสูง)
  - สายพันธุ์สไปเดอร์มี ข้อเสีย คือ ผลผลิตรุ่นแรกจะสวย แต่รุ่นถัดไปจะเล็ก ก้นแหลม ไม่สวย แต่ถ้าสายพันธุ์บาสีเรีย รุ่นแรกจะไม่สวยเท่ารุ่นที่ 2-3 และให้ผลผลิตเยอะ
- การวางแผนปลูกจะมีประมาณ 3-4 เดือน จะมีช่วงเวลาที่ชนกัน แต่ก็สามารถจัดการได้ เพราะผลผลิตจะน้อยลง ใช้แรงงานต่อ 1 โรงเรือน 2 คน กิจกรรมส่วนใหญ่ คือ การจัดการระบบน้ำหยด

ซ่อมแซม เป็นส่วนที่สำคัญเพราะต้องให้น้ำกับปุ๋ยพร้อมกัน เวลาให้น้ำจึงต้องเผ่าสังเกตการไหลของน้ำ เข้าแปลงประมาณ 08.00 น. ช่วง 15.00-16.00 น. เพื่อเปิดน้ำ กลับบ้านตอน 16.30 น.

- จากการใช้แผ่นกับดักแมลงจะใช้สีขาและสีเหลือง พบว่าสีขาใช้ดักแมลงวันได้ดีกว่าสีเหลือง ส่วนแมลงหิวขาใช้ดักสีใดก็ได้ผลดีเช่นกัน
- แผ่นกับดักกาช่วยลดค่าใช้จ่ายการพ่นสารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชได้มาก
- แมลงศัตรูที่สำคัญ คือ เพลี้ยไฟ ต้องระวังมากที่สุดช่วงออกดอกจะเข้าทำลายดอกที่ออกใหม่
- ขั้นตอนการเพาะกล้าใช้น้ำอุ่นล้างเมล็ดพันธุ์ ช่วยให้เมล็ดงอกสม่ำเสมอ และควรระวังหากน้ำร้อนหรือเย็นเกินไปจะทำให้เมล็ดจะไม่งอก

แหล่งข้อมูลสนับสนุน:

- ผู้รับซื้อ จะติดต่อกับผู้ที่รับซื้อ
- เฟสบุ๊ค เป็นช่องทางติดต่อกับพ่อค้าที่ตลาดสี่มุมเมือง หลังจากไปส่งผลผลิต และทำความรู้จักกันพูดคุยตกลงการจ่ายเงินกัน
- สวพส. ช่วยให้ความรู้

การเปลี่ยนแปลง:

มีรายได้จากการปลูกพริกหวานในโรงเรือน 500,000 – 600,000 บาท/ปี

การวางแผนในอนาคต:

วางรากฐานด้านอาชีพไว้ให้ลูก และทำงานเก็บเงินจนถึง อายุ 60 ปี สนใจจะทดลองปลูกองุ่นและทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะเป็นทางผ่านไปบ้านมณีพุกษ์ นักท่องเที่ยวสามารถแวะเข้ามาดูแปลงได้ไม่ยาก และคิดว่าองุ่นน่าจะเป็นพืชที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้

ปัจจัยสนับสนุน ทนในการดำรงชีพ และการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสนับสนุน	ทนในการดำรงชีพ 5 ด้าน	การเปลี่ยนแปลง
การจัดสรรที่ดินเพื่อการเกษตร	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์	- ปลูกผักตามฤดูกาล
สภาพอากาศเย็นจัดตลอดปี	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์	- เลิกปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ - ปลูกผักตามฤดูกาล
เงินทุนสนับสนุน	- มีทุนการเงิน - มีทุนทางสังคม (กลุ่มเกษตรกร)	- ปลูกมะเขือเทศ พริกหวาน
สื่อสังคมออนไลน์ (Social media)	- ความรู้ทักษะ - ทุนทางสังคม กลุ่มเกษตรกร กลุ่มพ่อค้า	- เข้าถึงตลาดขายส่ง - รู้จักพ่อค้ารับซื้อผลผลิตมากขึ้น
ตลาดรับซื้อผลผลิตต่อเนื่อง	- ทุนมนุษย์ ความรู้ ประสบการณ์ ในการผลิต - ทุนกายภาพ ถนน การเดินทาง สะดวกมากขึ้น	- เข้าถึงช่องทางของตลาดรับซื้อที่ หลากหลาย - เกษตรกรรายอื่นให้ความสนใจ

2. นายอาคอง แลเชอ

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวาวี ต.วาวี อ.สรวย จ.เชียงราย

อายุ: 38 ปี ชาติพันธุ์: อาข่า

นับถือศาสนา: คริสต์ การศึกษา: ชั้นมัธยมศึกษาชั้น 6

ความเชี่ยวชาญ: กาแฟอาราบิก้าใต้ร่มเงา และอาโวคาโด

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: 1,103 เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน: - ผู้นำชุมชน ทำหน้าที่ประสานงาน ไกล่เกลี่ยให้ความช่วยเหลือคนในชุมชน การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้ใหญ่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง และตัวแทนชุมชนร่วมทำงานกับหน่วยงานภายนอก

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์ ไลน์ และเฟซบุ๊ก

ประสบการณ์ด้านเกษตร: พ.ศ. 2551 -ปัจจุบัน

ตำแหน่ง/ บทบาทในชุมชน: ผู้นำชุมชน ทำหน้าที่ประสานงาน ไกล่เกลี่ยให้ความช่วยเหลือคนในชุมชน การประชุมวางแผนงานร่วมกับผู้ใหญ่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง และตัวแทนชุมชนร่วมทำงานกับหน่วยงานภายนอก

เกียรติบัตร รางวัล:

- รางวัลของกรมการปกครอง เกษตรกรดีเด่น 2 ปี เกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนา การทำงานในชุมชน
- รางวัลศิษย์เก่าดีเด่น ของอำเภอแม่สรวย

ครอบครัวและความเป็นมา: พ่อแม่อาศัยอยู่บ้านผาแดงลีซอมานานกว่า 50 ปี เดิมประกอบอาชีพทำไร่ปลูกข้าวไว้บริโภคและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไว้เลี้ยงหมู และขายหมูเป็นรายได้เสริม กระทั่ง ปี พ.ศ. 2540 ครอบครัวเริ่มปลูกกาแฟอาราบิก้า เช่นเดียวกับชาวบ้านที่เริ่มเปลี่ยนจากการปลูกฝิ่นมาปลูกกาแฟเป็นพืชทางเลือก ปัจจุบันครอบครัวมีสมาชิก 4 คน ประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลักปลูกข้าวไร่ กาแฟ ชา และอาโวคาโดเป็นรายได้หลัก

ประสบการณ์:

- ปี 2546 ทำงานที่โรงงานพลาสติก จังหวัดสมุทรสาคร กระทั่งประสบอุบัติเหตุสูญเสียแขน
- ฝึกงานเพื่อใช้แขนข้างซ้ายให้คุ้นเคย ที่จังหวัดปทุมธานีเป็นระยะเวลา 1 ปี มีทักษะการเขียน งานแกะสลัก เพื่อเรียนรู้ในการใช้แขน และงานสำหรับผู้สูญเสียแขน ที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

หลังจากได้รับการฝึกอาชีพและกลับมาทำงานที่บ้านร่วมกับครอบครัว กระทั่ง ปี พ.ศ. 2550-2551 ได้รับการสนับสนุนจาก สวพส. เป็นกล้าพันธุ์กาแฟ และพันธุ์ไม้ เช่น การบูร และพวงกล่าพันธุ์ไม้ต้นจันทน์ทองเทศ พร้อมความรู้การปลูกกาแฟได้ร่มเงาไม้ และได้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับอาโวคาโด โกโก้ และการปลูกผักในโรงเรือน ได้นำความรู้เกี่ยวกับกาแฟและอาโวคาโดมาปรับใช้ ส่วนการปลูกผักในโรงเรือนนั้นไม่ได้นำมาปรับใช้เนื่องจากสภาพพื้นที่เกษตรมีความลาดชันมาก ประกอบกับมีความกังวลเกี่ยวกับการใช้พื้นที่สร้างโรงเรือนว่าอาจจะขัดต่อกฎหมาย

องค์ความรู้: จัดการแปลงกาแฟ

- กาแฟไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีในปริมาณมาก
- ใช้น้ำฝนอย่างเดียวก็เพียงพอ ถ้าให้น้ำเพิ่มนอกจากฤดูฝน ปีต่อไปต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ต้นกาแฟจะไม่ทนแล้ง ตายง่าย

- ปลูกได้ร่มเงาจะทำให้ผลกาแฟขนาดใหญ่ คุณภาพดี ถ้าปลูกกาแฟกลางแจ้งจะให้ผลผลิตมาก หลังจากเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วต้นจะแห้ง ปีต่อไปต้นกาแฟจะเฉาและอาจตายได้

- คาดการณ์ปริมาณผลผลิตล่วงหน้า โดยพิจารณาจากปีนี้ว่าให้ปริมาณผลผลิตมากหรือน้อย ถ้ามากปีต่อไปจะให้ผลผลิตน้อย พิจารณาคือปีต่อไป

- สภาพภูมิอากาศแห้งแล้งมีผลต่อการติดดอก การปลูกกาแฟได้ร่มเงาที่มีความชื้นมากพอจะช่วยลดความเสี่ยงดอกร่วงได้ และต้นไม้ใหญ่จะช่วยกำบังป้องกันลูกเห็บตกลงมาใส่ต้น

- ชนิดพันธุ์ไม้ที่นำมาปลูกให้ร่มเงา และมีผลต่อการเจริญเติบโตของกาแฟ คือ อาโวคาโดและจันทน์ทองเทศ

อาโวคาโด มีใบหนาที่มากเกินไป ไม่ควรปลูกติดกัน เพราะจะทำให้ แสงแดดส่องลงมาน้อยเกินไป แนะนำให้ปลูกอาโวคาโดพันธุ์พื้นเมือง แต่ต้องปลูกให้ห่างกันตามความเหมาะสมตามรัศมีร่มเงา ส่วนจันทน์ทองเทศ มีขนาดเล็ก ต้องปลูกให้มีระยะห่าง ให้แสงแดดส่องถึงด้านล่าง และสะดวกในการดูแลจัดการโรคพืช

- ความลาดชันไม่เป็นอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของต้นกาแฟ
- ระยะปลูกที่ทรงพุ่มชนกันพอดี คือ 1.5-2 เมตร ต้นกาแฟที่ปลูกแรกปลูกโดยไม่ได้จัดระยะเมื่อตัดต้นชิดกันออกช่วยให้ต้นกาแฟให้ผลผลิตมากขึ้น การปลูกถี่ต้นชิดกันจะแตกกิ่งน้อยทำให้ได้ผลผลิตน้อยจึงต้องใส่ปุ๋ยมากขึ้น

- การเก็บผลเชอร์รี่ระดับความสุกของผลเชอร์รี่ที่ดี ต้องสุกประมาณ 90-100% สีแดงเข้มดำ ถ้าไม่มีแรงงานช่วยเก็บ ก็ขายผลกาแฟที่สุกในระดับสีดำเป็นส่วนใหญ่

- กาแฟที่มีผลเชอร์รี่สุกสีเหลือง มีราคาที่สูงกว่าผลสีแดง 15-20 % (ปี 2564 เชอร์รี่สีเหลือง ราคา 33 บาท/กิโลกรัม) แต่ผลร่วงง่าย

แหล่งข้อมูลสนับสนุน:

- อ่านในหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้จาก สวพส.
- ยูทูบ (Youtube) ดูเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การคั่ว และชงกาแฟในหลากหลายรูปแบบให้ได้รสชาติที่มีเอกลักษณ์ วิธีการคั่วแบบกระหะ คั่วโอง ที่เป็นวิธีการที่มีต้นทุนต่ำ ดัดแปลงทำเองได้ เพราะถ้าเป็นเครื่องจากต่างประเทศจะมีราคาแพง
- โทรศัพท์ ไลน์ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่

- เฟสบุ๊ค ติดตาม เพจกาแฟ พี่ชเชษฐภกิจอื่นๆ พูดคุยกันกับเพื่อนๆ ในพื้นที่อื่น

การเปลี่ยนแปลง:

- ต้นทุนสวนกาแฟและไม้ผลต่อปี 40,000-50,000 บาท มีรายได้จากกาแฟ 180,000 บาท/ปี และอาโวคาโด ขายอาโวคาโด ประมาณ 35,000-45,000 บาท/ปี รวม 185,000 บาท
- ผลผลิตส่วนใหญ่ ส่งให้ตอยซังคั่ว แล้วทำแบรนด์เอง “แลเซอ” ตั้งชื่อแบรนด์ตามนามสกุลหรือชื่อตระกูล
- จำหน่ายทางออนไลน์เป็นหลัก คือ อาโวคาโด และกาแฟ ส่วนใหญ่ลูกค้าที่ติดต่อซื้อทราบข้อมูล เฟสบุ๊คส่วนตัวที่มีกลุ่มเพื่อน คนรู้จักค่อยๆ ขยายฐานลูกค้าออกไป กลุ่มลูกค้าเป็นคนทั่วไป นักท่องเที่ยว กลุ่มนักศึกษาที่มาจากประเทศญี่ปุ่นที่มูลนิธิกระจกเงาที่เคยพานักศึกษามาทำกิจกรรมอาสา ร่วมกับชุมชน การซื้อขายจะกำหนดเวลาส่งสินค้า รวบรวมคำสั่งซื้อ
- อาโวคาโด ขายในเฟสบุ๊ค (facebook) อย่างเดียว ปีแรกที่ทดลองประกาศในเฟสบุ๊ค ยอดขาย ประมาณ 100 กิโลกรัม เพราะมีผลผลิตน้อย ลูกค้าชอบอาโวคาโด ลูกใหญ่ แต่มีผลผลิตไม่เพียงพอ ผ่านมา 6 ปี ยอดขายเพิ่มขึ้นเป็น 600-700 กิโลกรัม เกรด A 100 บาท เกรด B 80 บาท เกรด C 60 บาท เฉลี่ย 60 บาท/กิโลกรัม
- กาแฟผ่านเฟสบุ๊ค บรรจุถุง
  - กาแฟคั่วบด 250 กรัม ราคา 200 บาท ระดับคั่วเข้ม กลาง อ่อน ราคาเดียวกัน ไม่รวมค่าจัดส่ง
  - เมล็ดกาแฟคั่ว 250 กรัม ราคา 180 บาท ระดับคั่วเข้ม กลาง อ่อน ราคาเดียวกัน ไม่รวมค่าจัดส่ง

การวางแผนในอนาคต: สร้างเครือข่ายและทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- ตั้งสหกรณ์รวบรวมสินค้าในชุมชนมาไว้ขายในหมู่บ้าน เวลามีนักท่องเที่ยวหรือคนที่มีศึกษาดูงาน จะได้เลือกซื้อ และขายปัจจัยการผลิตกาแฟ นำเงินบางส่วนมาพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ทำแนวกันไฟ
- คั่วกาแฟแบบโอง
- มุ่งเน้นไปที่การปลูกกาแฟให้มีคุณภาพ ต้องการให้ชาวบ้านแต่ละคนให้มีแบรนด์เป็นของตัวเอง สร้างเรื่องราว
- จุดเริ่มต้นของการทำกิจกรรมเพื่อสังคม มาจากหมู่บ้านผาแดงลือชอเป็นส่วนหนึ่งการปกครองของตอยซัง โดยที่ไม่มีผู้ใหญ่บ้าน จึงไม่มีงบประมาณมาสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน จึงคิดว่าควรเริ่มที่ตัวเราที่จะทำอะไรเพื่อหมู่บ้าน ได้พูดคุยกันแล้วคนในหมู่บ้านเห็นด้วย ใช้พื้นที่ในบ้านเป็นร้านค้าชุมชน จะมีกาแฟคั่วโองหรือคั่วกระทะ เพื่อให้คนภายนอกได้มาเรียนรู้ มีโฮมสเตย์ไว้รับรองนักท่องเที่ยว ซึ่งคล้ายกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจมากขึ้น แต่ยังคงขาดงบประมาณ จึงมีแนวคิดและเป็นความตั้งใจส่วนตัว ที่จะนำเงินส่วนต่างมาทำกิจกรรมในหมู่บ้าน แม้ว่าเป็นผลผลิตส่วนบุคคล แต่เมื่อจำหน่ายได้แล้วจะนำกำไรส่วนหนึ่ง (ประมาณ 10 บาท) มาสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน งานพัฒนาชุมชน

ปัจจัยสนับสนุน ทูในการดำรงชีพ และการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสนับสนุน	ทูในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
นโยบายการส่งเสริมปลูก กาแพทดแทนฝิ่น เช่น ความรู้ กล้าพันธุ์กาแพ	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ทำการเกษตร - สภาพพื้นที่และภูมิอากาศเหมาะสมกับกาแพ - ความสนใจในพืชทางเลือก 	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวบ้านหลายคนสนใจ และลดพื้นที่ปลูกฝิ่นมาปลูกกาแพ - ได้รับข่าวสารการส่งเสริมปลูกกาแพที่สามารถสร้างรายได้ทดแทนฝิ่น - ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช - ผลผลิตดี มีคุณภาพ
ความสัมพันธ์ที่ดีของ เจ้าหน้าที่โครงการหลวงฯ กับชาวบ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรความรู้ - สร้างความเชื่อใจ และการยอมรับเจ้าหน้าที่ฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ให้ความรู้ สนับสนุนด้านเกษตรจนเกษตรกรยอมรับ - เกษตรกรตัดสินใจปลูกกาแพเป็นพืชทางเลือกมากขึ้น เพราะกาแพสามารถสร้างรายได้ทดแทนฝิ่นได้
เงินลงทุน/เงินออม	<ul style="list-style-type: none"> - ทูการเงิน เงินออม - ความตั้งใจ มุ่งมั่น 	ซื้อพื้นที่ทำการเกษตรเพิ่มเพื่อปลูกกาแพ รวมมีทั้งหมด 4 แปลง
ระบบไม้ผลผสมผสานบน พื้นที่สูง	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรความรู้ - การวางแผนการผลิต - เงินลงทุน - แรงงานในครัวเรือน 	<ul style="list-style-type: none"> - ปลูกไม้ผลผสมผสานและไม่ใช้สอยเพื่อเป็นไม้พี่เลี้ยงให้กับต้นกาแพ - รายได้เสริมจากไม้ผล - ไม่ใช้สอย
กลุ่มพืชระยะสั้น	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรความรู้ - การวางแผนการผลิต - เงินลงทุน 	กลุ่มพืชผักระยะสั้น จะสร้างรายได้หมุนเวียนและอาหารในครัวเรือน ทำให้มีรายได้ระหว่างรอเก็บเกี่ยวผลผลิตจากพืชหลัก
โรงคั่วกาแพดอยช้าง	<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกกาแพ - โครงการวาวีฯ 	ส่งสารกาแพไปคั่วที่ดอยช้าง ลดต้นทุนการผลิตในระยะแรก ที่ยังไม่จำเป็นต้องลงทุนซื้อเครื่องคั่วกาแพ
มีจิตอาสา สำนักรักบ้านเกิด พัฒนาชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ความตั้งใจ มุ่งมั่น - องค์กรความรู้ ประสบการณ์ 	เป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน
สื่อสังคมออนไลน์ (facebook)	<ul style="list-style-type: none"> - อินเทอร์เน็ต - Smart phone - เครือข่ายลูกค้า (consumer network) - เครือข่ายเกษตรกร - มูลนิธิกระจกเงา - นักศึกษาช่วยฝึกการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ 	<ul style="list-style-type: none"> - จำหน่ายผลผลิตออนไลน์ - รับข้อมูลข่าวสาร

กลุ่ม 2 เกษตรกรที่พร้อมปรับเปลี่ยนเมื่อมีข้อมูลที่รอบด้าน

1. นางสาวนนทลี พรศักดิ์สิริกุล

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงคลองลาน

บ้านสุขวิจิตรพัฒนา อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร

อายุ: 47 ปี   ชาติพันธุ์: เมียน

นับถือศาสนา พุทธ การศึกษา ปวส.

ความเชี่ยวชาญ: การปลูกผักปลอดภัย และเมล็ดในโรงเรือน

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: 100-200 เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน:

สร้างฐานอาชีพและรายได้ไว้ให้ลูกหลาน ปลอดภัยให้ทุกคนมีอาชีพมีรายได้เพื่อในอนาคต ตัวเองสามี และครอบครัวของน้องสาว จะได้เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ยามแก่เฒ่าจะได้กลับมาอยู่ด้วยกันพร้อมหน้า

“จะทำอะไรก็ตาม ใจต้องมาก่อน ถ้ามใจตัวเองว่าสู้ไหว รักไหม ถ้ารักจะปลูกเมล็ดอ่อน เจอปัญหาต้องรีบตัดสินใจ อย่าเสียดาย”

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์   ไลน์   เฟซบุ๊ก

มีประสบการณ์ด้านเกษตร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557

ตำแหน่ง/ บทบาทในชุมชน

- ผู้ใหญ่บ้าน

ครอบครัวและความเป็นมา

ครอบครัวรุ่นพ่อแม่เป็นชาวเมียนที่ได้รับโอกาสแรกจากโครงการฯ บ้านเล็กในป่าใหญ่ของภาครัฐ ที่จัดสรรพื้นที่ทำกินจึงย้ายเข้ามาอยู่อาศัยที่บ้านสุขวิจิตรพัฒนา ในอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร และประกอบอาชีพเกษตร บนพื้นที่ 5 ไร่ เมื่อเรียนจบได้ไปทำงานรับจ้างในโรงงาน จังหวัดนครสวรรค์ และกทม. ได้ระยะหนึ่งมีรายได้ไว้ใช้จ่ายแต่ไม่มีเงินเก็บเนื่องจากมีค่าครองชีพสูง เมื่อทำงานมานานอายุมากขึ้น แต่ชีวิตก็ยังไม่มั่นคง จึงกลับมาอยู่บ้านกับครอบครัวและลูก เพราะถึงมีรายได้ไม่มากแต่ก็มีค่าใช้จ่ายน้อยลง และเริ่มต้นอาชีพด้วยการปลูกมันสำปะหลัง และออกไปทำงานรับจ้างเกษตรช่วงเวลาว่าง

ประสบการณ์:

- ทักษะในการทำงานอย่างมีระบบแบบแผน จากงานรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมผ้าทอ จ.นครสวรรค์

- ปลุกมันสำปะหลัง และรับจ้างทั่วไป
- ปักผ้าลายชนเผ่า

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

มีพื้นที่เกษตรที่ได้รับการจัดสรรให้จำนวน 5 ไร่ เดิมปลุกมันสำปะหลังแล้วรายได้ไม่เพียงพอ จึงพยายามมองหาทางเลือกอื่นๆ ที่สร้างรายได้เพิ่ม มีเงื่อนไขและข้อจำกัดของพื้นที่เกษตร คือ สภาพดิน ขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำอยู่ใกล้พื้นที่เกษตร แต่ขาดระบบน้ำทำให้ไม่สามารถดึงน้ำมาใช้ประโยชน์ได้ ในปี 2559 จึงสมัครเข้ารับการพัฒนาอาชีพโดย สวพส. เพื่อปลูกพืชในโรงเรือนเพราะเป็นพืชที่ยังไม่เคยเห็นใครในหมู่บ้านทำมาก่อน จึงต้องการเรียนรู้วิธีการผลิตและตลาด

องค์ความรู้:

- ปลุกผักไม่ใช้สารเคมี ทำให้ลำต้นแข็งแรง ทนร้อน ขายให้คนในชุมชนได้ง่ายเพราะราคาไม่แพง และปลอดภัย
- ปลุกเมล่อน ชอบอากาศร้อน เน้นพันธุ์ที่ตลาดมีความต้องการสูง รสชาติหวานกรอบ เช่น จันทร์ ฉาบ มหาสารคาม
- เมล่อนเหมาะสมหรับขายเป็นของฝาก ที่ระลึก ขายได้หลายช่องทาง ลูกค้าในพื้นที่ที่นิยมซื้อ เช่น หน่วยงานราชการ ในเขตอำเภอ จังหวัด และยังขนส่งทางไกลได้เพราะมีระยะเวลาเก็บรักษานานเป็นสัปดาห์
- วิธีการดูแลผลผลิตเมล่อนที่สำคัญที่สุด คือ การควบคุมปริมาณน้ำ หากให้น้ำมากไปจะทำให้ผลแตกโดยเฉพาะช่วงหน้าหนาวผลแตกง่าย เกิดจากสภาพอากาศเปลี่ยนจากเย็น เป็นร้อนจัดในตอนกลางวัน แสงแดดมีผลต่อสีและผิวผล ต้องพยายามแต่งใบให้แดดส่องทั่วถึงผล

แหล่งข้อมูลสนับสนุน

- ยูทูบ

การเปลี่ยนแปลง:

- ปี พ.ศ.2559 ได้รับการปรับระบบปลูกพืชจากพืชไร่ (มันสำปะหลัง) เป็นเกษตรผสมผสาน และเริ่มปลูกผักในโรงเรือน ปลูกพืชผักในโรงเรือน เริ่มมีรายได้รายสัปดาห์ รายเดือน ใน 1 รอบผลิตมีรายได้ 4,500 บาท
- ปี พ.ศ.2560 ปลุกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง 3 เพื่อเป็นแหล่งรายได้ระยะยาว
- ปี พ.ศ.2561 ปลุกเมล่อนในโรงเรือน จำหน่ายในตลาดภายในชุมชน มีรายได้ 100,000 - 120,000 บาท/ปีปลุกมะนาว น้อยหน่า และองุ่น
- ได้รับคัดเลือกจาก สวพส. ให้ไปศึกษาดูงานด้านการเกษตรที่ญี่ปุ่น ในปี พ.ศ.2562
- นำความรู้ที่ได้จากการดูงานมาทดลอง เช่น การทดลองพันธุ์เมล่อนพันธุ์ใหม่ๆ และวิธีการจัดการแปลงเมล่อน
- เป็นแปลงเรียนรู้ด้านเกษตรผสมผสาน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของอำเภอคลองลาน

การวางแผนในอนาคต

ครอบครัวพ่อแม่ลูกอยู่ร่วมกันอย่างพร้อมหน้า โดยการทำเกษตรนี่จะเป็นการปูพื้นฐานสำหรับลูกหลานในอนาคต ทำให้มีรายได้ส่งลูกได้เรียนหนังสือในระดับชั้นที่สูงขึ้น เป็นแหล่งรายได้ของตนเองสามี และน้องสาวยามแก่เฒ่า

วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ทนในการดำรงชีพ และการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสนับสนุน	ทนในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
การส่งเสริมปลูกผักในโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะส่วนบุคคล คือ เพศหญิง ไม่ต้องการทำงานหนัก - มีอายุมากขึ้น - มีความพยายาม ตั้งใจทำงาน - สามีเข้าใจและสนับสนุนการตัดสินใจ - พื้นที่ทำการเกษตร - แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเชื่อมั่นว่าผักจะสร้างรายได้ให้กับครอบครัว จึงเปลี่ยนจากมันสำปะหลังเป็นพืชผักในโรงเรียน
อุปนิสัยชอบทดลองทำสิ่งใหม่ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - กล้าเข้าหาลูกค้า รู้จักเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขายเมล่อนให้ผู้บริโภคที่มีรายได้สูง - มีแนวคิดเรื่องจำหน่ายผลผลิตออนไลน์ ให้ผู้บริโภคที่อยู่ไกล
โรงเรียนปลูกผัก	<ul style="list-style-type: none"> - เอกสารสิทธิ์ เพื่อสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกผักในโรงเรียน - แหล่งน้ำสำรอง - แรงงานในครัวเรือน - สวพส. สนับสนุนความรู้ ปัจจัยการผลิตและรับซื้อผลผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ปลูกผักหมุนเวียนในโรงเรียน -
พืชระยะยาว	<ul style="list-style-type: none"> - ความเชื่อใจเจ้าหน้าที่ - แรงงานในครัวเรือน - พื้นที่ทำการเกษตรหลายแปลง - ความสามารถการจัดการตลาดรับซื้อผลผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ปลูกมะม่วง น้อยหน่า อุ่น

2. นายอุดร การะหงส์

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงห้วยเป่า อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

อายุ: 71 ปี ชาติดพันธุ์: ไทยพื้นเมือง

นับถือศาสนา: พุทธ การศึกษา: ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ความเชี่ยวชาญ: การบริหารชุมชน และเกษตรผสมผสานที่มีปศุสัตว์เป็นหลัก

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: 468 เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน: ใช้หลักเกษตรผสมผสาน สร้างงานที่ทำให้มีรายได้ต่อเนื่อง ลดค่าใช้จ่ายครัวเรือน “ผู้นำชุมชน ต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างให้แก่เยาวชนและคนในชุมชน มีความเสียสละ ซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา ในขณะที่ต้องรู้จักประณีตประนอมเพื่อยุติข้อขัดแย้ง”

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์

ประสบการณ์ด้านเกษตร: 50 ปี

ตำแหน่ง/ บทบาทในชุมชน: ปศุสัตว์อาสา ประธานกลุ่ม อดีตผู้ใหญ่บ้าน วิทยากรประจำศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ และผู้รู้ประเพณีวัฒนธรรมไทยพื้นเมือง

เกียรติบัตร รางวัล:

ครอบครัวและความเป็นมา:

ประสบการณ์:

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

เดิมมีอาชีพรับจ้าง ปลูกลำไย และเลี้ยงไก่พื้นเมือง มีความสนใจการเลี้ยงหมูและไก่ไข่เนื่องจากเคยเป็นปศุสัตว์อาสา โดยในปี 2555 ได้สมัครเข้ารับการพัฒนาอาชีพกับ สวพส. เริ่มทดลองเลี้ยงหมูหลุม จากนั้นประมาณปี 2558 เลี้ยงหมูแม่พันธุ์ จนสามารถต่อยอดองค์ความรู้และขยายงานส่งเสริมจนมีฟาร์มหมูหลุมจำนวน 5-7 ตัว ระยะเวลา 4 เดือนต่อรุ่น อีกทั้งได้ร่วมงานทดสอบการเลี้ยงไก่กระดูกดำ (ปี 2560) เลี้ยงไก่ไข่ (ปี 2561) เป็ดไข่ (ปี 2562) เลี้ยงปลา และทำสวนลำไย ในพื้นที่เกษตรรวม 7 ไร่

องค์ความรู้: บริหารจัดการฟาร์มเพื่อลดรายจ่ายครัวเรือน ให้มีรายได้ตลอดปี

- เลี้ยงไก่ไข่ และเก็บไข่ทุกวัน ลดรายจ่ายวันละ 100-200 บาท
- ทำฟาร์มหมูแม่พันธุ์ และเลี้ยงหมูขุน 5-7 ตัว จำหน่ายช่วยให้มีรายได้ทุก 4 เดือน
- ลำไย รายได้ทุกปี ระยะเวลา 5-30 ปี
- เลี้ยงปลาด้วยมูลสัตว์และเศษอาหาร ผลิตเพื่อบริโภค ลดรายจ่ายครัวเรือน
- เลี้ยงไก่พื้นเมืองและเป็ด ลดค่าใช้จ่าย โดยเลี้ยงแบบปล่อยเพื่อช่วยกำจัดแมลงและเพิ่มปุ๋ยบำรุงดิน

- เน้นใช้ประโยชน์จากเศษพืช มาเลี้ยงสัตว์และนำมูลสัตว์ไปบำรุงต้นไม้

แหล่งข้อมูลสนับสนุน:

- ข่าวสารทั่วไปในโทรทัศน์ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเปลี่ยนแปลง:

- สร้างระบบเกษตรที่มีรายได้หมุนเวียนระยะสั้น-ยาว จากการเลี้ยงปลา ใช้แรงงานน้อย ลดรายจ่ายของครัวเรือน มีรายได้เฉลี่ย 14,000 บาท/เดือน
- ยาวชนคนรุ่นหลังให้ความสนใจระบบเกษตรแบบผสมผสาน เป็นแบบอย่างที่ดีให้นักบริหารชุมชน

การวางแผนในอนาคต:

มีรายได้เพียงพอสำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ดูแลสุขภาพ และให้ความรู้แก่คนที่สนใจเพื่อเป็นวิทยาทาน

วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ทุนในการดำรงชีพ และการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสนับสนุน	ทุนในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
ที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ (โฉนด)	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์	- วางแผนการผลิตระยะยาว - ระบบเกษตรผสมผสานเชิงพื้นที่ - สวนลำไย
น้ำเพื่อการเกษตร	- แหล่งน้ำธรรมชาติ	- เลี้ยงปลา และ หมู
คอกเลี้ยงสัตว์	- ทุนทางสังคม - องค์ความรู้ด้านปศุสัตว์	- หมู ไก่ เป็ด
องค์ความรู้ด้านการเลี้ยงหมู	- บุคลิก อุปนิสัยส่วนตัวเป็นที่ น่าเคารพนับถือ น่าเชื่อถือ	- วิทยาการ ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสาน

3. นายวุ่นชิง ฟุ้งวิเศษ

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงคลองลาน จ.กำแพงเพชร
อายุ 70 ปี ชาวพิจิตร ฌีเยน

นับถือศาสนา: พุทธ **การศึกษา:** ไม่ได้รับการศึกษา

ความเชี่ยวชาญ: พี่ฉัก เมล่อนในโรงเรือน

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน: เกษตรกรรุ่นใหม่มักจะเริ่มต้นทำงานตอนอายุ 30 ขึ้นไป ที่มีประสบการณ์หรือเคยลองผิดลองถูกงานด้านเกษตรมาแล้ว เมื่อได้รับคำแนะนำแล้วนำไปทำต่อแสดงว่าเขาเริ่มสนใจ มีลักษณะอันดับแรกคือ ต้องขยัน ใจเย็น ช่างสังเกต ตื่นเช้า

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์ ไลน์ และเฟสบุ๊ก

ประสบการณ์ด้านเกษตร: ตั้งแต่ปี 2547

ตำแหน่ง/ บทบาทในชุมชน: -

ครอบครัวและความเป็นมา:

เกิดและโตในจังหวัดเชียงราย แต่ไม่มีอาชีพที่สร้างรายได้ให้เพียงพอ สมัยเด็กช่วงอายุ 8-12 ปี เป็นช่วงที่ครอบครัวอพยพย้ายถิ่นฐานบ่อย เข้าไปอยู่ในเขตภูเขาแถบอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และพากันย้ายไปอาศัยอยู่ในเขตอำเภออู่เมียง จังหวัดตาก เข้าจับจองที่ทำกรเกษตรปลูกข้าวและพืชอาหารในพื้นที่เขตป่าอุทยานแม่วงค์ ทำกรเกษตรประมาณ 7 ปี จึงย้ายลงมาอยู่ในพื้นที่คลองลานซึ่งตนเองและครอบครัวเป็นกลุ่มแรกๆ และลงมาอยู่ในพื้นที่รับทำงานรับจ้างและทำเครื่องเงิน จนกระทั่งประมาณปี 2547 จึงเข้าร่วมโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ และรับการส่งเสริมอาชีพจากภาครัฐ เพราะต้องการพื้นที่ทำกินแบบถาวร

ประสบการณ์:

ช่างทำเครื่องเงิน

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

พื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรมีสภาพดินเหนียวปนหินและแห้งไม่สามารถปลูกอะไรได้ต่างจากดินบนดอยที่เป็นดินสีดำ เคยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้พันธุ์ไม้ผล เช่น ลำไย มะม่วง ขนุน และไม้ผลอีกหลายชนิดมาปลูก แต่มีปัญหาขาดน้ำและต้นไม้ไค้นล้มจำนวนมาก เมื่อไม่เกิดรายได้จึงพยายามหาอาชีพใหม่ที่คิดว่าจะมีรายได้มั่นคงและโดยเลือกชนิดพืชที่ต่างไปจากคนอื่นซึ่งส่วนใหญ่ปลูกมันสำปะหลังและข้าวโพด ทำกรเพาะเห็ดขายและปลูกแตงกวาส่งให้พ่อค้าแต่ต้องมาประสบปัญหาขาดและทุนอยู่ในวงจรมีหนี้สินกว่า 10 ปี จากที่ครอบครัวมีสมาชิกรวมกันทั้งหมด 14 คน ก็แยกย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ และอยู่อาศัยในอำเภอคลองลานรวม 4 คน คือ ตนเอง ภรรยา และ บุตร 2 มีอาชีพค้าขาย รับราชการ ในปี 2557 จึงตัดสินใจเข้ารับกรพัฒนาอาชีพ โดย สวพส. โดยเริ่มจากการเลี้ยงปลา ปลูกท้อ แต่ทำแล้วผลผลิตมีคุณภาพน้อย หลังจากนั้นจึงมาเพาะเห็ดหูหนู และเห็ดเป๋าฮื้อแต่ก็ได้ผลผลิตน้อย ทดลองทำถ่านขายปลูกองุ่นไร่เมล็ดในโรงเรือนจำนวน 3 ไร่ ผลิตองุ่นได้ 3 รุ่นต่อปี และปลูกเมลอนจำนวน 3 รุ่นต่อปี

องค์ความรู้: การปลูกองุ่น

- องุ่นสายพันธุ์บิวตี้เซดเลด ไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศที่ร้อน ถ้าสภาพต้นสมบูรณ์อยู่แล้วมักจะไม่มีปัญหา แต่ถ้าผลใกล้สุกมักจะเสียหาย จึงแจ้งหัวหน้าฯ เรื่องสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพอากาศร้อน เพื่อนำมาลองปลูกประมาณ 3-4 ต้น

- เพลี้ยไฟจะเข้าทำลายในช่วงติดดอกและ ผล แต่เมื่อใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชก็สามารถจัดการเพลี้ยไฟได้เพลี้ยแป้งและ เชื้อรา โดยที่ศัตรูพืชทั้งสองชนิด มักจะไม่แสดงอาการให้เห็นที่ผิวสัมผัสอย่างชัดเจน แต่ปัญหาคือ เมื่อปีบออกก็จะมีน้ำอย่างเดียว

- ongun จากที่สังเกตดูแต่ละสายพันธุ์ ตามที่เคยศึกษาดูงานที่ต่างๆ เมื่อทดลองปลูกในสภาพพื้นที่ภูเขาที่สูงและมีอากาศเย็นจัด เมื่อมาปลูกเองในสภาพพื้นที่ราบอากาศร้อนจัด สภาพต้น ตอนทีผลเป็นสีเขียวจะมีลักษณะสมบูรณ์ดี แต่ช่วงผลผลิตกำลังสุกประมาณ 4-5 วัน จะแสดงอาการผลน้มีสีออกแดงมีรสเปรี้ยวข้างในจะนิ่มมีน้ำ ทำให้ค้ดผลผลิตขายยากขึ้น ถ้าตัดออกแล้วผลผลิตก็จะไม่สวย

แหล่งข้อมูลสนับสนุน: เฟสบุ้ค เช่น การผสม อัตราส่วนปุ๋ย ยา

การเปลี่ยนแปลง:

เข้าร่วมการปรับระบบการปลูกพืชจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นเกษตรผสมผสานในพื้นที่จัดสรร 1.25 ไร่ และพัฒนาอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ การเพาะเห็ด เลี้ยงปลา ทำถ่าน ปลูกพืชผักทั้งในและนอกโรงเรือน ounge และหน่อไม้

- ผลผลิตผักได้ผลดี โรคและแมลงศัตรูพืชน้อย แต่ตัดเอาไปขายเองก็จะขายไม่หมด ผักใบจะขายได้เงินน้อย รายได้เก็บเกี่ยวแต่ละครั้งประมาณ 3,000-5,000 บาท
- ปี พ.ศ. 2557 ทดลองทำถ่านอัดแท่งมีรายได้ 30,000 บาท แต่ยังมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ปี พ.ศ. 2560 ได้รับการคัดเลือกจาก สวพส. ให้ไปศึกษาดูงาน ณ เมือง Makuhari Messe จังหวัดชิบะ ประเทศญี่ปุ่น
- ปี พ.ศ.2561-2562 เกษตรกรได้รับการส่งเสริมปลูกเมล่อนในโรงเรือน มีรายได้ภาคการเกษตร 87,664 - 159,688 บาท
- ปี 2563 ปลูกองุ่น 16 ต้น ประสบปัญหาผลองุ่นเสียหายมากกว่า 50% เรื่องโรคพืช และศัตรูพืชจะมีรายได้ บาทต่อปี มีต้นทุนค่าปุ๋ย และสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่สูงมาก ใช้ต้นทุนปีละประมาณ 5,000 บาท
- เมล่อน รายได้ประมาณ 20,000-30,000 บาทต่อปี โดยมีต้นทุนใกล้เคียงกันกับองุ่น ส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยเคมี และสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การวางแผนในอนาคต:

ทดลองปลูกองุ่นพันธุ์ใหม่ และขยายพื้นที่ปลูกเมล่อนเพื่อสร้างรายได้เพิ่มในอนาคต

วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ทนในการดำรงชีพ และการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสนับสนุน	ทนในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
มีที่ดินจัดสรร 5 ไร่	- พื้นที่เป็นสภาพป่ากรจึงต้องปรับสภาพพื้นที่	- เผาถ่านมีรายได้
สร้างโรงเรือน	- ทนทางสังคม เพื่อนบ้านในชุมชน	- - ปลูกปลอดภัย ในโรงเรือน
สร้างโรงเรือน เพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำ	- ศึกษาดูงานประเทศญี่ปุ่น - องค์กรความรู้	- ปลูกเมล่อน - ปลูกองุ่น
โรงเรือนปลูกผัก	- เอกสารสิทธิ์ เพื่อสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมปลูกผักในโรงเรือน - แหล่งน้ำสำรอง - สวพส. สนับสนุนความรู้ ปัจจัยการผลิตและรับซื้อผลผลิต	- ปลูกผักหมุนเวียนในโรงเรือน - มีรายได้

3. นายอายุ๋ เหมอแล

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สลอง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย

อายุ: 43 ปี ชาติพันธุ์: อาข่า

นับถือศาสนา: คริสต์ การศึกษา: ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่สามารถเขียนและคำนวณตัวเลขได้

ความเชี่ยวชาญ: อาโวคาโด

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: 1,150- 1,300 เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน: ปลูกไม้ผลเพื่อเป็นรายได้ระยะยาวของครัวเรือน และเป็นแบบอย่างให้คนในชุมชนที่มีความสนใจ

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์

ประสบการณ์ด้านเกษตร: 30 ปี

ตำแหน่ง/ บทบาทในชุมชน: -

ครอบครัวและความเป็นมา:

เติบโตและอาศัยอยู่ในบ้านแม่เต๋อ-แม่จันหลวง ต.แม่สลองนอก อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย โดยยังไม่มีสัญชาติไทย เนื่องจากครอบครัวอพยพเข้ามาจากเขตพม่า ทำให้ไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน แต่พอจะอ่านเขียนภาษาไทยได้เล็กน้อย ทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักปลูกพลัม ชาอัสสัม กาแฟอาราบ้า และรับจ้างทั่วไปทั้งในและนอกพื้นที่

ประสบการณ์:

ทำงานก่อสร้าง รับจ้างทั่วไป

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

ในปี พ.ศ. 2557-2558 ปลูกสตรอเบอร์รี่จำหน่ายในตลาดชุมชนช่วงฤดูหนาวเป็นรายได้เสริม โดยได้ซื้อไหลสตรอเบอร์รี่มาจากต่างถิ่นต้นละ 5 บาท เป็นต้นทุนที่ค่อนข้างสูง ในปี พ.ศ. 2559-2560 จึงเข้าร่วมการทดสอบผลิตไหลสตรอเบอร์รี่คุณภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต และเข้าร่วมการทดสอบปลูกไม้ผลแบบผสมผสาน ได้แก่ อาโวคาโด มะขามป้อม แมคคาเดเมีย และจันทร์ทองเทศ รวมทั้งเห็นโอกาสในการได้เรียนรู้ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการตลาด ทั้งนี้ได้เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาดูงานการปลูกและดูแลต้นกาแฟอาราบ้าให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ กระบวนการผลิตไหลสตรอเบอร์รี่ที่มีคุณภาพ การจัดการแปลงปลูกภายใต้มาตรฐาน GAP

องค์ความรู้:

- ความรู้ที่เกิดจากการทดลองปฏิบัติเอง คือ การเพาะกล้าอาโวคาโด โดยใช้เมล็ดและการเสียบยอด ที่ต่อยอดจากการเข้าร่วมงานวิจัยได้

- จากการร่วมทดสอบปลูกไม้ผลแบบผสมผสาน ทำให้ทราบว่าพันธุ์อาโวคาโดที่เหมาะสมกับพื้นที่ ได้แก่ พักคาเนีย ปีเตอร์สัน และพิงค์เคอตัน ส่วนแฮสมืออัตราการรอดตายต่ำ เนื่องจากพื้นที่แม่สองบริเวณบ้านแม่เตอ-แม่จันทรวง มีฝนตกชุกติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้ดินมีความชื้นสูงและน้ำท่วมขัง ทำให้ต้นอาโวคาโดพันธุ์แฮสมือเกิดโรคที่มาจากเชื้อรา และรากเน่าเสียได้ง่าย

- วิธีการเพาะต้นกล้าอาโวคาโดด้วยเมล็ดที่มีเหมาะสมกับพื้นที่ และมีอัตราการรอดตายสูง

แหล่งข้อมูลสนับสนุน:

- ยูทูบ เฟสบุ๊ก

การเปลี่ยนแปลง:

- มีรายได้หลักจากภาคการเกษตร 150,000 – 200,000 บาท/ปี โดยมีพื้นที่ทำการเกษตร 3 แปลง ได้แก่ แปลงปลูกกาแฟอาราบิก้า แปลงปลูกไม้ผลผสมผสาน และแปลงปลูกพลัม

การวางแผนในอนาคต:

สร้างรายได้จากภาคการเกษตรที่มั่นคงให้เป็นรายได้หมุนเวียนตลอดทั้งปี เพื่อนำมาใช้จ่ายภายในครอบครัวและวางแผนไว้ให้ลูกหลานในอนาคต

วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ทุนในการดำรงชีพ และการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสนับสนุน	ทุนในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
มีที่ดินทำเกษตร สภาพอากาศเย็น	- พยายามเรียนรู้ สังเกตและฝึกปฏิบัติ	- ปลูกไม้ผลเขตหนาว พลัม ชา กาแฟ - ปลูกสตอเบอรี่
ความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่และคนในชุมชน	- ทุนทางสังคม - ปฏิบัติจริง เป็นที่ยอมรับ	- เจ้าหน้าที่ให้ความรู้ สนับสนุนด้านเกษตร - ปลูกอาโวคาโดที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
มีที่ดินทำเกษตร	- องค์ความรู้จากการดูงานและนำไปปรับใช้	- ปลูกกาแฟได้ร่มเงา มะขามป้อม แมคคาเดเมีย และจันทร์ทองเทศ

4. นายชาติชาย ชิโน

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่สามแลบ อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน

อายุ: 37 ปี ชาติพันธุ์: กะเหรี่ยง

นับถือศาสนา: พุทธ การศึกษา: ชั้นมัธยมศึกษาชั้น 6

ความเชี่ยวชาญ: การปลูกมะเขือเทศเชอร์รี่ การบริหารจัดการกลุ่ม และตลาด

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: 650 เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน: ยึดหลักการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรแบบเชิงท่องเที่ยว

“ผมจะเป็นคนทดลองก่อน จึงยอมแพ้ไม่ได้ เพราะถ้าได้กินสมาชิกก็มา ถ้าไม่ได้กินก็หยุดด้วยกันทั้งหมด”

“คนที่เข้ามาอยู่ตรงนี้ ต้องใจรักการทำงาน มีพื้นฐานความขยัน เชื่อใจกัน ความตั้งใจของคนสังเกตจากเวลาพูดอะไรถ้าเขาสนใจก็จะซักถาม”

“คนขยัน ให้สังเกตดูว่าในหนึ่งวันเขาทำอะไรบ้าง และเมื่อร่วมงานกันจะดูผลงาน เช่น ปลูกข้าวได้ข้าวเยอะไหม มีหญ้ารกเต็มในสวนไหม”

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์ ไลน์ และเฟซบุ๊ก

ประสบการณ์ด้านเกษตร: เริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557

ตำแหน่ง/ บทบาทในชุมชน: ประธานกลุ่มสหกรณ์สบเมย และผู้รวบรวมผลผลิตเกษตร

เกียรติบัตร รางวัล:

ครอบครัวและความเป็นมา:

ครอบครัวพ่อและแม่ที่บ้านห้วยแห้งทำอาชีพเกษตรปลูกข้าวไร่ไว้บริโภคเป็นหลัก ในวัยเด็กใกล้ชิดและติดตามยายซึ่งเป็นหมอต้าแยะ ทำให้ซึมซับและชอบการช่วยเหลือคนอื่น เมื่อเรียนจบมัธยมจึงทำงานเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขช่วยเหลือ แนะนำวิธีการดูแลรักษาอาการเบื้องต้นแก่ผู้ป่วยโรคมาลาเรีย และรู้สึกมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งยังได้รับรู้ถึงความลำบากมากของชาวบ้าน หลังจากนั้นได้ทำงานเป็นเชฟในร้านอาหารในตัวเมืองเชียงใหม่ ก่อนที่จะตัดสินใจกลับบ้านมาอยู่กับครอบครัว เนื่องจากแม่ป่วยมีโรคประจำตัวหลายโรคต้องไปหาหมอเป็นประจำทุกเดือน เริ่มหาอาชีพใหม่โดยการร่วมลงทุนกับป่าเปิดร้านขายของชำ และเปิดร้านก๋วยเตี๋ยว

ประสบการณ์:

- เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เกี่ยวกับการควบคุมโรคมาลาเรีย ทำหน้าที่บริการเชิงรุกสังเกตอาการเบื้องต้นผู้ช่วยในชุมชน ประสบการณ์ 3 ปี
- ผู้ช่วยเซฟร้านอาหารไทย ประสบการณ์ 1 ปี
- ค้าขายของชำ และขายกล้วยเดี่ยวในหมู่บ้าน 2-3 ปี

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

หลังจากกลับมาอยู่บ้าน 1-2 ปีแรก ก็เริ่มสนใจการทำเกษตร เนื่องจากเห็นลูกพี่ลูกน้องที่เรียนปริญญาตรีจบและทำงานประจำแต่กลับหันมาทำเกษตร เป็นแรงบันดาลใจให้ตัดสินใจลองทำการเกษตร แต่เนื่องจากตนเองไม่เคยทำเกษตรมาก่อน ช่วงแรกๆ รู้สึกยากกว่าเป็นงานที่ยากเหนื่อย และท้อแท้ จนกระทั่งได้ข่าวจากเจ้าหน้าที่ สวพส. ที่รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมกับโครงการ จึงตัดสินใจทันทีเพราะต้องการที่ปรึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับพืชที่ปลูก

ปี 2559 ได้รับการส่งเสริมปลูกมะเขือเทศโคมส์ในโรงเรือนซึ่งไม่เคยมีใครทำมาก่อน รู้สึกท้าทาย จึงต้องการจะพิสูจน์ให้คนได้เห็นว่าจะสร้างเงินได้จริงหรือไม่ ปีแรกมีคนสนใจปลูก 2 ราย คือ ตนเองและญาติ ปีที่ 2 มีคนเข้าร่วมเพิ่มเป็น 8 ราย ตนเองรู้สึกชอบการปลูกมะเขือเทศในโรงเรือนเพราะเป็นของใหม่ ใช้พื้นที่น้อยจึงพยายามทำอย่างต่อเนื่อง และหารายได้จากส่วนอื่นมาสมทบ รวมทั้งทดลองปลูกเสาวรสน แต่ก็ยังไม่สามารถขายผลผลิตได้หมดทำให้ต้องหยุดปลูกไป จึงเกิดการเรียนรู้ว่าจะทำอะไรควรศึกษาข้อมูลตลาดก่อนและเริ่มหาข้อมูลการขายการติดต่อผู้รับซื้อด้วยตนเอง และกลับมาอีกครั้งปี 2561 เพื่อปลูกมะเขือเทศเซอร์รี่

องค์ความรู้: การปลูกมะเขือเทศเซอร์รี่ และการสร้างความสัมพันธ์เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล

- มะเขือเทศเซอร์รี่สามารถจัดการดูแลผลผลิตง่ายกว่ามะเขือเทศโคมส์ คือ ไม่ต้องตัดแต่งผล ไม่ต้องกังวลเรื่องขนาดผลผลิต ผลผลิตเก็บได้นาน เนื้อแน่น กรอบ และหวาน
- การปลูกพืชต่างจากคนอื่นๆ ทำให้หาตลาดและขายได้ง่าย
- ปลูกมะเขือเทศเซอร์รี่ต้องทำความเข้าใจลักษณะอาการขาดปุ๋ย แมลงดีหรือไม่ดี หรือเป็นหนอน ขอนใบ โรคเหี่ยวเหี่ยว โรคใบจุด ใบต่าง หนอนขนอนใบน่ากลัวที่สุด ร่องลงมาคือ โรคเหี่ยวเหี่ยว
- หนอนขนอนใบจะเกิดตั้งแต่มีใบอ่อน และช่วงเก็บผลผลิตจะพบมาก มีเปลี้ยไฟเป็นพาหะ
- โรคเหี่ยวเหี่ยวจะเกิดช่วงที่มีดอก น่าจะมาจากน้ำหรือกากมะพร้าวไม่สะอาด ต้องฆ่าเชื้อหรือทำให้สะอาด พบต้องถอนทิ้ง
- โรคไวรัส มีหลายสาเหตุ เช่น เมล็ดพันธุ์ วัสดุปลูกไม่สะอาด เป็นต้นกล้วยสังเกตไม่ได้ จะสังเกตเห็นเมื่อต้นสูงประมาณ 10 เซนติเมตร ตอนถ้าพบต้องรีบถอนทิ้ง
- การศึกษาดูงาน ทำให้มีโอกาสได้เจอเพื่อนใหม่ ติดต่อกันแลกเปลี่ยนข้อมูลเรื่องขายสินค้า บางคนมีช่องทางตลาดหลากหลาย

แหล่งข้อมูลสนับสนุน:

- ยูทูบ
- อุตสาหกรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การเปลี่ยนแปลง:

- ปี 2557 มีการพูดคุยเพื่อสร้างกลุ่มเตรียมสหกรณ์ขึ้น เพื่อแก้ปัญหาเรื่องตลาด โดยมีเป้าหมายช่วยหาตลาดและช่วยลดต้นทุน

- ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม ทำหน้าที่ช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกให้ข้อมูลเรื่องการค้าขาย
- มะเขือเทศเชอร์รี่ 1 รุ่น มีรายได้ 30,000 – 50,000 บาท ต้นทุนประมาณ 15,000-20,000 บาท
ราคารับซื้อ 13-35 บาท/กิโลกรัม
- ปัจจุบัน มีรายได้หลักจากการปลูกบุก ปลูกมะเขือเทศ เลี้ยงหมูขุน และเป็นผู้รวบรวมผลผลิตบุก
และพืชผักของชุมชน ได้แก่ พริก บุก และมะเขือเทศ มีรายได้ปีละ 150,000-200,000 บาท

การวางแผนในอนาคต:

- ทำให้กลุ่มเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อให้คนมาดูวิธีการ มาเที่ยวและซื้อผลผลิตแบบเกษตรแบบ
ท่องเที่ยว ยึดหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ เน้นปลูกให้หลากหลาย
- หาช่องการตลาดเพิ่ม และแปรรูปมะเขือเทศ

ปัจจัยสนับสนุน ทุนในการดำรงชีพ และการเปลี่ยนแปลง

วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ทุนในการดำรงชีพ 5 ด้าน และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ปัจจัยสนับสนุน	ทุนในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
การจัดสรรพื้นที่เพื่อการเกษตร (สิทธิในที่ดินทำกิน)	- ดินมีความอุดมสมบูรณ์	- วางแผนการผลิตระยะยาว - ระบบเกษตรผสมผสานเชิงพื้นที่
น้ำเพื่อการเกษตร	- มีน้ำธรรมชาติ ดึงน้ำมาใช้ได้	- ปลูกมะเขือเทศ
โรงเรียน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- ทุนทางสังคม (แรงงาน แลกเปลี่ยน ความร่วมมือในเครือ ญาติ และ นักวิชาการเจ้าหน้าที่) - องค์ความรู้ในการทำโรงเรียน	- ปลูกมะเขือเทศ

กลุ่ม 3 เกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนเมื่อเห็นตัวอย่างความสำเร็จ

1. นางนันทิกา อินมะโน

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่จริม

อายุ: 44 ปี ชาติพันธุ์: ไทยพื้นเมือง

นับถือศาสนา: พุทธ การศึกษา: ชั้นมัธยมศึกษาชั้น 6

ความเชี่ยวชาญ: การปลูกผักในโรงเรือน การใช้สารชีวภัณฑ์ การเลี้ยงหมูหลุม

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: 350 เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน: มีวินัยในการทำงาน ต้องบริหารเวลาให้เป็น เพราะการปลูกผักเป็นงานประณีต ต้องดูแล เอาใจใส่ ไปตรวจแปลงอย่างน้อยวันละ 1 รอบ สาเหตุหลักที่คนปลูกผักโรงเรือนทำไม่ได้ไม่ดี เพราะต้องแบ่งเวลาไปกรีดยางพารา เกือบเกี่ยวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จึงมีเวลามาดูแลแปลงผักได้ไม่เต็มที่ ผักในโรงเรือนเป็นงานที่สามารถจัดการได้ ดูแลไม่ยากเท่าที่อื่น ๆ หากฝนตกติดต่อกัน 2-3 วัน ออกไปดูนาข้าวและยางพาราไม่ได้ แต่ต้องมีเวลาจัดการในแปลงอย่างสม่ำเสมอ”

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์ ไลน์ และเฟซบุ๊ก

ประสบการณ์ด้านเกษตร: ตั้งแต่ พ.ศ. 2557

- เลี้ยงหมู ประมาณ 100,000 บาทต่อปี
- ผัก ประมาณ 80,000 บาท (ช่วงเวลาผลิต 8-9 เดือน) ต้นทุนโรงเรือนละ 34,000 บาท
  - o ต่อรอบการผลิต ประกอบด้วย ค่าเมล็ดพันธุ์ 150 บาท ค่าปุ๋ย 1,000 บาท
- ผักนอกโรงเรือน 10,000 บาทต่อปี (เฉพาะฤดูหนาว)
- นาข้าว ไร่บริโภคในครัวเรือน
- ยางพารา ประมาณ 40,000 บาทต่อปี ต้นทุน 5,000 บาท

ตำแหน่ง/บทบาทในกลุ่ม: ทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย และประสานงาน ติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิตให้กลุ่มผัก

ครอบครัวและความเป็นมา: ครอบครัวพ่อแม่เดิมประกอบอาชีพเกษตรทำนา มีรายได้จากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาและยางพาราที่เป็นอาชีพหลัก ช่วงแล้งมีปัญหาภัยแล้งยาวนาน เนื่องจากฝนทิ้งช่วงตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมิถุนายน ทำให้เกษตรกรบางรายไม่สามารถเพาะปลูกพืชต่อได้ ประกอบกับมีพื้นที่ทำกินที่มีเอกสารสิทธิ์มีน้อย ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าฯ ไม่สามารถทำการเกษตรได้

ประสบการณ์:

- ทำงานที่โรงงานประกอบแอร์ปรับอากาศประมาณ 12 ปี
- ทำงานบริษัท ทำหน้าที่แพ็คเกจสินค้า ได้เทคนิคในการบรรจุแพ็คเกจได้รวดเร็ว จากประสบการณ์บริษัททำให้มีวินัยในการทำงาน ตรงต่อเวลา เข้าใจผลของความผิดพลาดทำให้มีความละเอียดรอบคอบมากขึ้น และสามารถทำงานที่มีกฎระเบียบเคร่งครัดได้

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวหน้าเสร็จโดยปกติทุกปีชาวบ้านจะปลูกข้าวโพดหลังนา บางรายก็หาพืชผักมาปลูกเป็นรายได้เสริม ประกอบกับใน ปี 2557 มีเจ้าหน้าที่ สวพส. มีการนัดประชุมแนะนำให้ปลูกผักในโรงเรือนเป็นรายได้สั้นๆ ก่อนจะปลูกข้าวนา ทำให้แม่สนใจและสมัครเข้าร่วมโครงการฯ เพราะมีพื้นที่และเวลาว่าง มีแหล่งน้ำที่เพียงพอ ประกอบกับแม่เป็นคนชอบค้าขาย ส่วนตนเองหลังจากทำงานที่โรงงานประกอบแอร์ปรับอากาศประมาณ 12 ปี จนถึง อายุ 33 ปี ตัดสินใจกลับมาทำงานภาคเกษตรที่บ้านและดูแลแม่ที่อายุมาก ได้ช่วยแม่กับพี่สาวปลูกผักในพื้นที่ว่างก่อน เป้าหมาย คือ ลองปลูกไว้ขายบ้างกินเองบ้าง และรู้สึกดีกับรสชาติผักที่ปลูกเองในพื้นที่เมื่อเทียบกับผักที่ซื้อจะมีรสขม เช่น ผักคะน้า ช่วยกันปลูกและขายไม่นานก็สร้างรายได้ มีประสบการณ์เพราะคลุกคลีช่วยกันจัดการแปลงเอง ไม่มีการใช้สารเคมีอันตราย รู้สึกมีความมั่นใจว่าในอนาคตจะสามารถพึ่งพารายได้จากการทำงานเกษตรได้ในระยะยาว และเชื่อมั่นว่าโครงการนี้จะมีคามยั่งยืน จึงตัดสินใจลงทุนผลิตผักในระบบโรงเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา พร้อมทั้งได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านการจัดการสวนไม้ผลผสมผสาน ที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดระยอง การจัดการผักที่บ้านสว่าง และการบรรจุผักที่โครงการหลวงปางค่า จังหวัดพะเยา

องค์ความรู้:

- คะน้าเป็นพืชที่เจริญเติบโตช้า ระยะเพาะกล้า 15 วัน อนุบาล 1 เดือน ปลูกในโรงเรือนอีก 1 เดือน ถ้าตัดก่อนกำหนดระยะเก็บเกี่ยวจะทำให้คะน้ามีน้ำหนักร่น ถ้ามีการจัดการที่ไม่ดี ก็จะสามารถตัดได้ 1 รอบ

แหล่งข้อมูลสนับสนุน:

- เฟสบุ๊ก ไลน์

การเปลี่ยนแปลง:

- มีรายได้เพิ่มขึ้นสูงกว่ายางพารา เมื่อเทียบกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ใช้ปุ๋ยเคมีสูง และใช้ต้องจัดหาแรงงานมาช่วยช่วงเก็บเกี่ยว แต่สำหรับการปลูกผัก สามารถช่วยกันจัดการภายในครอบครัวได้ มีพี่เขยเป็นหมอดินอาสา มีความรู้ประสบการณ์ จึงมีความมั่นใจมีรายได้หลักมาจากผักในโรงเรือน เริ่มต้นลงทุนสร้างโรงเรือนปลูก 2 โรงเรือน สามารถสร้างรายได้ทุก 15 วัน หรือ มีรายได้ทุกวันขึ้นอยู่กับการจัดการ ถ้าช่วงที่ปลูกคะน้าร่วมด้วย จะมีรายได้ ประมาณ 7,000-10,000 บาท

- ปลูกพืชพื้นบ้านหมุนเวียนเป็นรายได้เสริมกัน เช่น ปลูกตะไคร้ มะเขือ และถั่วฝักยาวในฤดูฝน
- ผลผลิตทั้งในและนอกโรงเรือน จะรวบรวมส่งกลุ่ม ขายให้ห้างสรรพสินค้า แม็คโคร และอีก 2-3 ตลาดที่เข้ามาสั่งซื้อผ่านกลุ่ม

- ต้องการที่จะส่งผลผลิตจำหน่ายด้วยตนเองมากขึ้นจากเดิมที่ส่งขายให้เฉพาะตลาดชุมชน ตลาดในระดับหมู่บ้าน ปัจจุบันใช้วิธีโทรสอบถาม เพื่อสอบถามชนิดผักที่ต้องการ เช่น ร้านอาหารที่ใช้ผักเป็นส่วนประกอบ ร้านข้าวขาหมู โรงแรม เพื่อส่งผักทุก 3 วัน หรือ 2 ครั้ง ต่อ อาทิตย์

- ผลการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเลือด พบว่ามีระดับความเสี่ยงที่น้อยกว่าปีที่ผ่านมา

- สถานการณ์ Covid-19 แพร่ระบาด ได้รับผลผลิตตก คือ ส่งผักให้ยากขึ้นซึ่งมีเจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่จรมช่วยหาตลาดให้

การวางแผนในอนาคต:

- วางแผนขยายโรงเรือนเพื่อผลิตผักเพิ่ม พยายามลดต้นทุน เพราะปัจจุบันยังมีต้นทุนที่สูง (เท่าทุน)
- พัฒนาตนเองไปเรื่อยๆ และมองหาช่องทางการตลาด ข้อมูลผู้รับซื้อให้หลากหลายมากขึ้น
- ปรับปรุงการปลูกให้มีคุณภาพ เพราะปัจจุบันมีตลาดรับซื้อแต่ผลผลิตที่มีคุณภาพยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เช่น คมน้ำในฤดูฝน เมื่อมีปริมาณผลผลิตคมน้ำคุณภาพมีน้อย ทำให้ถูกตัดรอบรับซื้อผลผลิตเหลือ 2 รอบ ในขณะที่เดียวกันมีพ่อค้ารับซื้อผลผลิต แต่มีผลผลิตไม่เพียงพอคมน้ำไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย

วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ทนในการดำรงชีพ และการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสนับสนุน	ทนในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
1. ความคิด ความรู้สึก ประทับใจในรสชาติของ ผักที่ปลูกเอง	- ได้ความรู้ และประสบการณ์จากแม่ และพี่สาว - ลดการใช้สารเคมี	เห็นผลลัพธ์ (outcome) จากที่แม่และพี่สาวปลูก ผักแล้วเปรียบเทียบกับปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกิดความตระหนัก และมีทัศนคติที่ดีต่อการปลูก ผักแบบไม่ใช้สารเคมี จึงเกิดความสนใจ
2. ประสบการณ์จาก งานนอกภาคเกษตร	- องค์กรความรู้ และประสบการณ์ในการ ทำงานที่หลากหลาย - ชยัน อดทน - ตรงเวลา	พิจารณา ความรู้ ความสามารถของตน เช่น สามารถจัดการงานในแปลง ประสานงาน การตัด เกรดผัก จึงมีความมั่นใจว่าจะพึ่งพาอาชีพนี้เป็น หลักได้
3. ครอบครัว	- องค์กรความรู้ และประสบการณ์ - กำลังใจ ความสัมพันธ์ที่ดี - แรงงานในครอบครัว	ตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มผู้ปลูกผักในโรงเรือน และ เริ่มลงทุนทำโรงเรือน รวมถึงการช่วยเหลือ ค่าปรึกษา หาตลาด ติดต่อร้านค้าเพื่อขายผลผลิต
4. โรงเรือนปลูกผัก	- เอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน - แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - โครงการหลวงฯ ส่งเสริมพืชทางเลือก และสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ผลิตผักคุณภาพ ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
5. สนับสนุนตลาดรับซื้อ ผลผลิต รวบรวมผลผลิต	- โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ สนับสนุนองค์ความรู้ - เกษตรกรมีความรู้ ความสามารถในการ ผลิตผักคุณภาพดี - เครือข่ายตลาดรับซื้อ ในระดับโมเดิร์น เทรด ห้างสรรพสินค้า	โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ สนับสนุนการ รวบรวมผลผลิต และมีตลาดรองรับ ทำให้ เกษตรกรมีความเชื่อมั่น กล้าลงทุน เพื่อผลิตผัก คุณภาพและเพิ่มปริมาณการผลิตให้ต่อเนื่อง
6. กลุ่มผู้ปลูกผักใน โรงเรือน	- โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ สนับสนุนองค์ความรู้ - การจัดการกลุ่มที่มีข้อตกลง - ทักษะการติดต่อสื่อสาร - มีเงินลงทุน - แรงงานในครัวเรือน	เนื่องจากการที่เกษตรกรเป็นเกษตรกรรายย่อย ระยะทางขนส่งไกล โดยมีกลุ่มและโครงการฯ รวบรวมผลผลิตเป็นปัจจัยสนับสนุนในการเข้าถึง ตลาดรับซื้อ
7. ปลูกพืชระยะสั้น สร้างรายได้หมุนเวียน	- องค์กรความรู้ และประสบการณ์ของ พืชระยะสั้น และพืชหลังนา - แรงงานในครัวเรือน	สร้างรายได้เสริมตามฤดูกาล รายได้รายสัปดาห์ รายเดือน เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน

ปัจจัยสนับสนุน	ทุนในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
	- พื้นที่เพาะปลูก	
8. เลี้ยงหมูหลุม	- องค์ความรู้ และประสบการณ์ - พื้นที่เลี้ยงหมูหลุม - แรงงานในครัวเรือน	ลดต้นทุนการผลิต ได้ปุ๋ยคอก และมีรายได้เสริมบางปี
9. สื่อสังคมออนไลน์	- โทรศัพท์ smart phone - อินเทอร์เน็ต	ได้รับข้อมูลข่าวสารรวดเร็ว และเข้าถึงข้อมูลพ่อค้าและตลาดทางเลือกได้มากขึ้น
10. รายได้หลายช่องทาง	- องค์ความรู้ และประสบการณ์ สำหรับการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ - การเข้าถึงตลาดทางเลือกด้วยตนเอง - มีพื้นที่ทำการเกษตร	มีการกระจายรายได้จากพืชหมุนเวียนตามฤดูกาลและหมูหลุม ตลอดทั้งปี ลดความเสี่ยงในกรณีที่ต้องใช้เงินในเหตุการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้ยังสร้างกำลังใจ และแนวคิดที่จะลงทุนสร้างโรงเรือนเพิ่มในอนาคต

2. นายพีรวัช มิตรมหายศ

ผู้นำเกษตรกรในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางหินฝน อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

อายุ: 32 ปี ชาติพันธุ์: กะเหรี่ยง

นับถือศาสนา: คริสต์ การศึกษา: ชั้นประถมศึกษาชั้น 6

ความเชี่ยวชาญ: มันฝรั่ง หอมแดง

พื้นที่เกษตรมีความสูงจากระดับน้ำทะเล: 960 เมตร

แนวคิดและหลักในการทำงาน: พยายามหาเทคนิคลดต้นทุน และลดเวลาในการทำงาน

สนใจพืชที่ปลูกและดูแลรักษาง่าย เป็นพืชยืนต้นที่สร้างรายได้ระยะยาวเพื่อลดการปลูกพืชอายุสั้น

ช่องทางการติดต่อ: โทรศัพท์

ประสบการณ์ด้านเกษตร: ปี 2547 -ปัจจุบัน

ตำแหน่ง/ บทบาทในชุมชน: กรรมการกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ติดตามหนี้และเก็บดอกเบี้ยเงินกู้จากสมาชิก

ครอบครัวและความเป็นมา: ครอบครัวเป็นชาวกะเหรี่ยงที่อยู่อาศัยในบ้านแม่ต๋อม ต.ปางหินฝน มีพื้นฐานทำการเกษตรตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย ปลูกข้าวนา ข้าวไร่ไว้ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และพืชอาหารแซมตามหัวไร่ปลายนา มีรายได้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แลพทำงานรับจ้างทั่วไป เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงได้ช่วยงานครอบครัวได้อย่างเต็มที่ และประมาณปี 2547 ในหมู่บ้านเริ่มมีการปลูกมันฝรั่งขายให้พ่อค้า

หลังจากนั้นประมาณ 3 ปี จึงมีโอกาสได้ติดตามนำชายไปส่งผลผลิตให้พ่อค้าใน อ.แม่แจ่ม จึงได้รู้จักพ่อค้า และข้อมูลการซื้อขายผลผลิตพืชผักมากขึ้น ต่อมาในปี 2552 ได้เริ่มปลูกหอมแดงและกะหล่ำปลีเป็นพืช ทางเลือกร่วมกับครอบครัวและเครือญาติ บนพื้นที่เกษตรทั้งหมด 8 แปลง รวมประมาณ 40 ไร่ โดยเฉพาะปลูกพืชในช่วงฤดูฝนเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่ไม่มีแหล่งน้ำสำรอง

จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกับ สวพส.:

พื้นที่เกษตรมีปัญหาหน้าเกษตรขาดแคลน เมื่อได้ทราบข่าวจากหมู่บ้านว่าหน่วยงาน สวพส. กำลังหาคนเข้าร่วมการทดสอบปลูกพืชในโรงเรือนโดยจะได้รับความช่วยเหลือในสร้างโรงเรือนไม้ไผ่ และหาแหล่งน้ำให้จึงสมัครเข้าร่วมโครงการใน ปี 2554 มีผู้เข้าร่วมด้วยกันทั้งหมด 4 คน ร่วมทดลองปลูกมะเขือเทศโหมสโดยใช้วิธีปลูกลงดิน ตนเองได้ทดลองปลูก 1 ไร่ แล้วได้ผลผลิตไม่ดี มีปัญหาเรื่องโรคทางดินจึงหยุดปลูกและยกโรงเรือนให้พี่ชายทดลองปลูกต่อซึ่งเปลี่ยนวิธีการปลูกในถุงพลาสติกแทน โดยตนเองเข้าไปช่วยพี่ชายทำงานเป็นครั้งคราวและพบว่าได้ผลผลิตดีขึ้น ขณะที่ตนเองและครอบครัวยังยึดการปลูกมันฝรั่ง หอมแดงเป็นอาชีพหลัก จากนั้นได้รับการฝึกอบรมการปลูกมันฝรั่งภายใต้มาตรฐาน GAP และเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อส่งผลผลิตมันฝรั่งส่งให้แมคโคร และโลตัส

องค์ความรู้: การปลูกมันฝรั่ง และการขยายพันธุ์มันฝรั่งเพื่อลดต้นทุน อาโวคาโด

- การปลูกมันฝรั่ง ข้อดี คือ ใช้พื้นที่น้อยกว่าข้าวโพด อายุเก็บเกี่ยวสั้น ได้ผลผลิตสูง ราคาไม่ผันผวน ราคาประกาศรับซื้อกับราคารับซื้อใกล้เคียงกัน เฉลี่ย 11-12 บาท/กิโลกรัม
- วิธีการผ่าตาหัวมันฝรั่งเพื่อใช้ขยายพันธุ์ 1 หัว สามารถตัดแบ่งได้ 15-20 ตา ทำให้ได้ต้นพันธุ์เพิ่มขึ้น 3-4 เท่า โดยจะต้องผ่าก่อนที่ตากออก
- พื้นที่ประมาณ 4 ไร่ เดิมที่ใช้หัวพันธุ์ 1,000 กก. ราคาหัวพันธุ์ราคากิโลกรัมละ 85 บาท มีจำนวน 4-5 หัว สามารถลดต้นทุนจากที่ต้องใช้หัวพันธุ์ลงร้อยละ 70
- ได้เทคนิคการผลิตมันฝรั่งที่มีมาตรฐานและคุณภาพ ใช้แรงงานครัวเรือน 6-8 คน/วัน สามารถเก็บเกี่ยวและส่งผลผลิตมันฝรั่งได้สูงสุด 1,600 กิโลกรัม/วัน
- การปลูกอาโวคาโด คือ อาโวคาโด ชอบพื้นที่เย็น มีน้ำ ถ้าปลูกเองต้องฝึกเปลี่ยนยอด ขั้นตอนการเปลี่ยนยอดค่อนข้างยากแต่หากไม่ชำนาญควรใช้ต้นต่อคุณภาพดีที่เปลี่ยนยอดมาแล้ว อาโวคาโด เป็นพืชที่ดูแลยากบางครั้งต้นใหญ่แล้วยืนต้นตาย

แหล่งข้อมูลสนับสนุน:

- โทรศัพท์ เฟสบุ๊ค ยูทูบ

การเปลี่ยนแปลง:

- ปี 2561 ได้เข้าร่วมกลุ่มมันฝรั่งเพื่อรวบรวมและจำหน่ายผลผลิตให้แมคโคร โลตัส โดยคัดเกรดและบรรจุถุงจากบ้าน และบรรจุทุกไปส่งที่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ หรือที่อินทนนท์
- มีรายได้เพิ่มจากการขายมันฝรั่งแบบคัดเกรด แต่มีขั้นตอนมากขึ้น ปริมาณคำสั่งซื้อ หรือ แผนครั้งละ 1,000 -1,250 กิโลกรัม./เที่ยว ราคาจำหน่ายกิโลกรัมละ 20 บาท คัดค่าน้ำมัน 500 บาท/เที่ยว

การวางแผนในอนาคต:

- ปลูกไม้ผลเพิ่มขึ้น เน้นอาโวคาโด เพื่อลดพื้นที่การปลูกข้าวโพดลง
- เรียนรู้ด้านการปลูก ดูแล เก็บเกี่ยวอาโวคาโด และหาข้อมูลการซื้อขาย

วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน ทนในการดำรงชีพ 5 ด้าน และการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยสนับสนุน	ทุนในการดำรงชีพ	การเปลี่ยนแปลง
วิธีการขยายพันธุ์มันฝรั่ง	เรียนรู้และปฏิบัติจริง	ลดต้นทุนค่าหัวพันธุ์ลง 70%
มีแหล่งรับซื้อแมคโคร โลตัส พ้อค้า ในจังหวัดเชียงใหม่	องค์ความรู้ประสบการณ์ปลูกมันฝรั่ง	รายได้เพิ่มขึ้น
มีกลุ่ม มีมาตรฐาน GAP	ผลิตได้ตรงตามแผน	จำหน่ายผลผลิต ราคาไม่ผันผวน
มีพื้นที่เกษตร และมีแหล่งน้ำ	องค์ความรู้การปลูกอาโวคาโด	ปลูกอาโวคาโดเป็นรายได้ระยะยาว
	ทุนทางสังคม เครือข่าย แรงงาน แลกเปลี่ยนในเครือข่าย	

